

**Com ser educador(a)
d'escola bressol?
Competències,
rols i emocions en joc**

SUMARI

1.	EL ROL DE L'EDUCADORA DE L'ESCOLA BRESSOL	3
	El model psicològic de l'anàlisi transaccional	3
	Trets dels tres estats: pare, adult i nen	5
	L'estat psicològic del pare	5
	L'estat psicològic de l'adult	6
	L'estat psicològic del nen	6
	El rol de l'educador(a).....	7
2.	COMPETÈNCIES DE L'EDUCADOR(A) DE L'ESCOLA BRESSOL	8
3.	INTEL·LIGÈNCIA EMOCIONAL.....	10
4.	ASSERTIVITAT	12

1. EL ROL DE L'EDUCADORA DE L'ESCOLA BRESSOL

El model psicològic de l'anàlisi transaccional

L'anàlisi transaccional és una teoria de la personalitat i una psicoteràpia enfocada al canvi i creixement personal. Va ser creada a la dècada dels anys 60 i 70 del segle XX pel psicòleg i terapeuta Eric Berne i ha estat desenvolupada posteriorment pels seus deixebles. És un model que s'enquadra en l'anomenada *psicologia humanista*.

Els **supòsits filosòfics** de l'anàlisi transaccional són els següents:

1. La gent està bé.
2. Tothom té capacitat de pensar.
3. Les persones decideixen el seu destí i aquestes decisions poden canviar-se.

Aquests supòsits impliquen:

1. Totes les persones tenen la mateixa dignitat i són autònomes.
2. Cadascú pot pensar i per tant és la seva responsabilitat les decisions que prengui a la seva vida.
3. Podem canviar les decisions i els camins de les nostres vides i les nostres conductes.

1. EL ROL DE L'EDUCADORA DE L'ESCOLA BRESSOL

L'anàlisi transaccional es fonamenta en que totes les persones podem tenir **tres estats del propi jo**:

- Pare.
- Adult.
- Nen.

Cada estat correspon a un moment de desenvolupament de la nostra personalitat i es manifesta de manera diferent, ja sigui en forma de conductes, llenguatge verbal i no verbal, emocions i sentiments.

Els tres estats del jo són sempre presents en les persones i en les nostres relacions a vegades ens manifestem amb un estat o un altre.

Necessitem els tres estats del jo per poder tenir una **personalitat sana i equilibrada**:

- El **pare** amb un conjunt de regles que ens serveixen per poder viure en societat.
- L'**adult** perquè ens permet situar-nos en l'ara i aquí, amb el càlcul de probabilitats, els raonaments i les alternatives.
- El **nen** que ens permet l'accés a l'espontaneïtat, la creativitat i la potència intuïtiva.

1. EL ROL DE L'EDUCADORA DE L'ESCOLA BRESSOL

Trets dels tres estats: pare, adult i nen

Estat psicològic	Regit per...	Definit per allò que...
Pare	Normativa establerta	S'ha de fer
Adult	Racionalitat	Convé fer
Nen	Emocions	M'agrada fer

L'estat psicològic del pare

Està constituït per les gravacions de tot el que el fill va veure fer als seus pares i va sentir-los dir durant els cinc primers anys de vida. Tots aquests esdeveniments queden gravats de forma inesborrable en la consciència infantil i determinaran que una persona adopti posteriorment una actitud de pare davant els altres.

Aquest estat psicològic pot presentar formes diferents:

- **El pare crític** que estableix normes i valors, fa judicis de valor, adopta actituds crítiques de prohibició, de càstig, d'exigència que no admet rèplica, etc.
- **El pare protector o nutritiu** que manifesta actituds de protecció i d'ajuda i que s'interessa i s'ocupa del altres.

1. EL ROL DE L'EDUCADORA DE L'ESCOLA BRESSOL

L'estat psicològic de l'adult

L'estat psicològic de l'adult prové de les experiències objectives de la vida que es van adquirint a partir dels deu mesos i que no paren d'acumular-se mai. L'adult acumula dades, s'adapta a la realitat, elabora decisions, és objectiu.

Una de les seves funcions principals és examinar les dades que provenen del pare i del nen per acceptar-les o refusar-les. L'adult representa el concepte pensat de la vida, davant del concepte ensenyat del pare o el sentit del nen.

L'estat psicològic del nen

L'estat psicològic del nen prové dels sentiments infantils provocats especialment per l'actitud dels pares envers els fills. Si el pare el renya, el nen no se sent bé, té por, experimenta culpabilitat, etc.; si el pare juga, el nen riu i es diverteix.

El nen queda constituït de forma definitiva als cinc anys i reapareix sempre que algú és dominat pels seus sentiments: aleshores apareixen novament els sentiments originals de frustració, abandó, refús... (i el nen se sent malament) o de creativitat, curiositat, joc, d'alegria, espontaneïtat (i el nen se sent bé).

1. EL ROL DE L'EDUCADORA DE L'ESCOLA BRESSOL

El rol de l'educador(a)

Per definir el rol de l'educador(a) segons el model de l'anàlisi transaccional, es proposa i s'argumenta que ha de tenir sempre el rol d'adult i que no ha d'actuar segons el rol de pare o nen. Si actua com a nen degut a l'activitat pròpia de la classe, ho ha de fer sempre des del rol d'adult que decideix fer de nen. Quan es relaciona amb les famílies sempre ho ha de fer des del rol de l'adult i no caure en la trampa de fer-ho des del rol de pare, donant consells o exigint conductes o compromisos.

2. COMPETÈNCIES DE L'EDUCADOR(A) DE L'ESCOLA BRESSOL

En aquest tema, s'hi defineixen les competències pròpies de l'educador(a) de l'escola bressol.

Es posa èmfasi en que **cal ser competent** en:

- Ser proactiu/va i evitar ser reactiu/va.
- Tenir consciència dels prejudicis i actuar sense que distorsionin la realitat.
- Ser flexible davant els canvis de les famílies, les conductes dels infants i de la pròpia organització de l'escola.
- Tenir un alt grau d'empatia.
- Comunicar de manera activa i amb gran capacitat d'escolta.
- Observar i considerar la intenció positiva de les persones en les seves conductes, infants, famílies i equip educatiu.

Al mateix temps les **competències bàsiques més genèriques** de l'educador(a) són:

- Coneixement d'un(a) mateix(a).
- Orientació als bons resultats educatius i a la qualitat.
- Iniciativa.
- Flexibilitat.
- Autocontrol, fortalesa i estabilitat emocional pròpia.
- Compromís amb el servei públic i el centre educatiu.

2. COMPETÈNCIES DE L'EDUCADOR(A) DE L'ESCOLA BRESSOL

- Innovació.
- Capacitat de treball i integritat.
- Empatia, sensibilitat i comprensió interpersonal.
- Orientació a l'alumne.
- Treball en equip.
- Coneixement de l'entorn.
- Planificació i organització del treball.
- Pensament analític.
- Expertesa tecnicoprofessional.

3. INTEL·LIGÈNCIA EMOCIONAL

La intel·ligència emocional és una **capacitat clau** per a la tasca professional de l'educadora. Aquesta intel·ligència s'aplica a totes les relacions: infants, famílies i equip educatiu. Tenir consciència i desenvolupar la intel·ligència emocional és un recurs molt eficaç per al bon desenvolupament de la tasca i dels projectes educatius.

La clau de la intel·ligència emocional és aconseguir un diàleg fluid i equilibrat entre el sistema límbic, el cervell emocional, el còrtex i el cervell racional. Les conductes i les decisions que combinen i consideren els aspectes emocionals i els racionals són les més intel·ligents i les que donen més bon resultat.

La consciència de les pròpies emocions és el primer pas per tenir intel·ligència emocional i posteriorment conèixer els circuits de respostes de les nostres conductes. Es pot analitzar quan aquest diàleg no és l'adequat i les respostes emocionals no són gaire intel·ligents.

Un recurs per a aquesta qüestió és conèixer les distorsions cognitives que tenim. Les distorsions cognitives són els instruments amb els quals la crítica patològica ataca la nostra autoestima. Es pot dir que són les creences irracionals que deformen la realitat sempre negativament, invariablement en contra meva. Les distorsions cognitives són hàbits de pensament que utilitzem habitualment per deformar negativament la realitat. Les distorsions posen etiquetes, són maximalistes, ens separen de la realitat. Les distorsions també acostumen a ser inexactes i imprecises.

3. INTEL·LIGÈNCIA EMOCIONAL

Les **distorsions** més importants són:

Etiquetació	Tendim a crear estereotips que no ens permeten percebre bé les coses.
Hipergeneralització	Aquesta distorsió consisteix a arribar a una conclusió general a partir d'un fet concret.
Filtrat	El filtrat consisteix a seleccionar només una part de la realitat d'una experiència i deixar de considerar el conjunt.
Autoacusació	L'autoacusació és una forma de distorsió que et fa assumir tota mena de culpabilitats sense ser directament responsable dels fets.
Polarització	Caure en la polarització és pensar que vivim en una realitat blanca o negra i que no existeix el gris.
Lectura del pensament	Consisteix a endevinar els pensaments dels altres sense tenir dades objectives que ho demostrin.
L'error de l'endeví	Consisteix a fer prediccions negatives sobre el futur que afecten la vida d'una persona.
El deure	Consisteix a autoimposar-se unes normes o regles rígides i inflexibles que no permeten cap modificació i que, si no es compleixen, creen un estat emocional negatiu.

4. ASSERTIVITAT

La conducta assertiva és una habilitat social molt útil per a les educadores. Com tota habilitat social es pot aplicar a qualsevol relació. Els equips educatius que es relacionen de manera assertiva milloren moltíssim el clima i el tipus de relació, faciliten l'aplicació dels projectes educatius de l'escola i faciliten una actitud més adaptable quan sorgeixen dificultats o situacions de crisi. En l'àmbit personal, la conducta assertiva produeix un estat de benestar i calma que afavoreix el desenvolupament de la tasca professional.

La conducta assertiva es defineix com l'expressió adequada de les emocions en les relacions socials, sense que es produeixi ansietat o agressivitat. L'assertivitat és una conducta, no un tret de la personalitat, per tant, podem parlar de l'assertivitat com a habilitat en el conjunt de les habilitats socials.

El **comportament assertiu** facilita que la persona estigui més satisfeta amb ella mateixa i amb els altres. Un dels components de tipus ètic que es pressuposa en l'actitud assertiva és el fet que ningú no té dret a aprofitar-se dels altres. L'assertivitat parteix també del concepte d'igualtat entre les persones i del dret de cadascú a manifestar les pròpies opinions. En aquest sentit l'assertivitat implica respecte cap als altres i cap a un mateix, és a dir el respecte dels drets de l'altre i el dret a defensar els propis.

Un dels objectius fonamentals de l'assertivitat és millorar la comunicació entre les persones i obrir camins a pactes i compromisos que respectin la integritat i els drets de les persones quan els interessos de la gent són oposats. Les **conductes no assertives** són la conducta **agressiva** i la conducta **passiva**, que ocasionen conseqüències negatives en les relacions humanes, conflictes de conducta i de personalitat.

4. ASSERTIVITAT

S'ha comprovat que la **conducta passiva** està relacionada amb sentiments de culpa, d'ansietat i sobretot amb baixa autoestima. Desenvolupen aquest tipus de conducta les persones que sempre tenen por de molestar els altres, que no saben afrontar una negativa o un rebuig i tenen un sentiment d'inferioritat.

La **conducta agressiva** pot aconseguir conseqüències aparentment favorables a curt termini, perquè les persones que la desenvolupen aconsegueixen els seus objectius i manifesten els seus sentiments de manera agressiva i violenta. Però aquesta conducta anul·la el dret de les altres persones i genera odi i ressentiment. A llarg termini, les persones eviten el contacte social amb l'agressiu.

L'assertivitat no és una vareta màgica que resolgui tots els problemes. És una actitud que, tot i que en una determinada situació no resolgui el conflicte, contribueix que les persones se sentin satisfetes per la manera com han afrontat la situació.

La vida i les relacions entre les persones comporten dificultats i conflictes.

4. ASSERTIVITAT

Davant dels conflictes els homes i les dones tenen **tres alternatives**:

Fugir	Significa escapar-se, no afrontar el problema, amagar-se. Les conseqüències psicològiques de la fugida, a la llarga, són sensació de frustració i malestar.
Lluitar	Vol dir utilitzar la violència, física o verbal, per resoldre un conflicte. La lluita, tant si es guanya com si es perd, provoca odi i malestar en les persones.
Raonar	Implica utilitzar el llenguatge, el sentit comú, la intel·ligència i el pacte per resoldre conflictes. En l'àmbit psicològic, el raonament provoca un benestar amb un mateix i no afecta l'autoestima.

Podem identificar cada conducta de la manera següent:

Fugir = Conducta passiva

Lluitar = Conducta agressiva

Raonar = Conducta assertiva

4. ASSERTIVITAT

En resum, el model de conducta assertiva es defineix com la conducta que implica l'expressió directa dels propis sentiments, de les necessitats, dels drets i de les opinions sense amenaçar ni castigar els altres ni els seus drets.

A aquesta conducta, s'hi oposen altres dos models: la conducta agressiva i la conducta passiva, que serien dos tipus de conducta no assertiva. La conducta agressiva implica la defensa dels drets personals i l'expressió dels sentiments, pensaments i de les opinions de manera inapropiada i violant els drets de les altres persones. La conducta passiva aniria contra els propis drets perquè no és capaç d'expressar els propis sentiments, pensaments i les opinions i es permet, al mateix temps, que els altres els trepitgin.

Autor

Manel Güell Barceló

Formador, consultor i *coach* d'equips.

Data

08/11/2018

Coordinació

Oficina de Planificació Educativa

Gerència de Serveis d'Educació

Àrea de Cultura, Educació i Esports